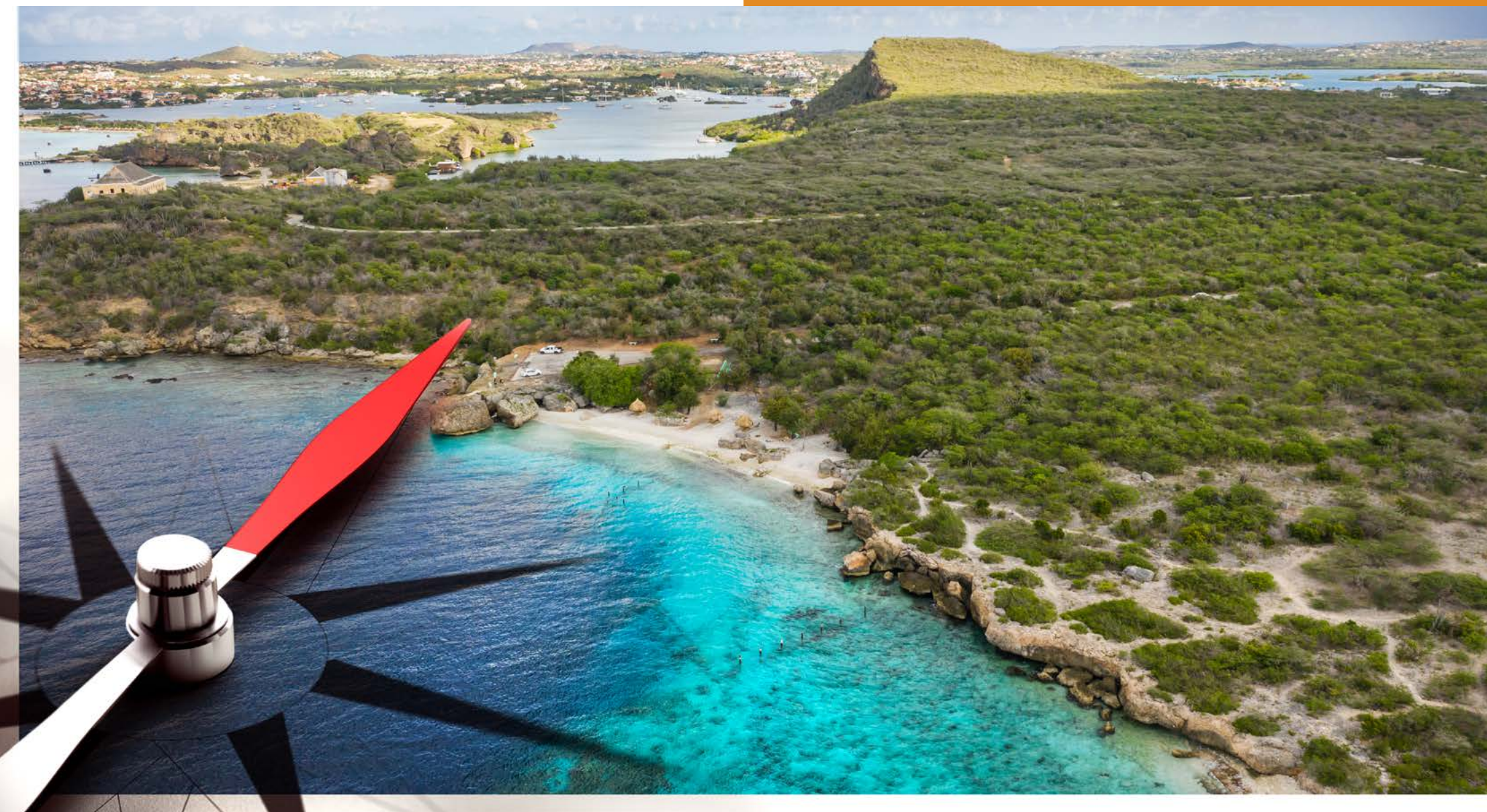

MINISTERIE VAN
ECONOMISCHE ONTWIKKELING

CURAÇAO DONUTECONOMIE

EEN NIEUW KOMPAS VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED

INDEX

Voorwoord	3
Introductie	4
Een integrale aanpak	5
De eerste stappen naar verandering	6
Balans tussen mens en milieu	7
Curaçao Eiland Snapshot	8
Workshops in de wijken	11
Bestaande initiatieven op Curaçao	12
Nieuwe ideeën voor economische voorspoed	14
Associatie dieren spel workshops	27
Negen aanbevelingen	28

VOORWOORD

CURAÇAO IS A PIONEER IN SHOWING HOW A CARIBBEAN ISLAND CAN START PUTTING 21ST CENTURY ECONOMICS INTO PRACTICE IN ORDER TO CREATE A REGENERATIVE FUTURE.

Kate Raworth

Traditionele economische prestaties leiden niet tot duurzaam economische voorspoed of een sterke economie. 'Het doel is om zowel mens en milieu te laten bloeien'.

Voor u ligt een kompas dat de koers van Curaçao waarde-gedreven maakt. Donut-economie verbindt technische, economische en sociale principes voor een duurzame transitie naar een circulaire economie.

Op de economie van Curaçao is het donutmodel toegepast. De snapshot van Curaçao laat zien dat er nog veel werk verricht moet worden om aan de sociale behoeften te voldoen en om binnen de ecologische grenzen te blijven.

Ik ben zeer dankbaar aan de Curaçao Doughnut Economy Taskforce en het Projectbureau Circulaire Economie (PCE), voor het in beweging brengen van de gemeenschap om mee te denken over de toekomst van ons eiland. Hiermee is er reeds draagvlak gecreëerd voor een integrale agenda aan circulaire initiatieven voor economische voorspoed. De nadruk ligt op sociaaleconomische hervorming, community building en educatie. De stem van de maatschappij is leidend: 'Er is geen samenleving zonder een sociaal fundament'.

Tenslotte stelt de Curaçao Donuteconomie de voorwaarden vast voor de opbouw van dit land. Dit document is een eerste stap in de fasering naar een meer circulaire economie in 2030. Een aanrader voor de komende bestuurders.

Dr. I.S. (Steven) Martina
Minister van Economische Ontwikkeling

INTRODUCTIE

Een nieuw kompas voor economisch voorspoed

De economie van Curaçao verkeert in tijden van grote veranderingen. Financiële diensten, de olieraffinaderij, toerisme, handel en logistiek vormden tot enkele jaren geleden de stabiele pilaren van de economie van het eiland. Maar momenteel wankelen deze pilaren op zoek naar steun in een duurzame richting.

Vanaf maart 2020 hebben Corona-gerelateerde overheidsmaatregelen de toeristische en dienstverlenende sector van het eiland langzamerhand afgebrokkeld tot een beperkt bestaan. Tegelijkertijd hebben de maatregelen blootgelegd welke sectoren (zorg en educatie) cruciale beroepsgroepen bevatten om de samenleving draaiende te houden. Deze veranderingen maken het duidelijk dat het economische model van Curaçao een kritische herziening nodig heeft.

**DE ECONOMIE IS
NIET IETS WAT OP ZICHZELF
STAAT, MAAR IS INGEBED
IN DE LEVENS VAN ALLE
MENSEN OP CURAÇAO
EN HAAR NATUUR.**

EEN INTEGRALE AANPAK

Uit de dringende behoefte aan een herziening van het economisch model onder velen binnen de Curaçaose gemeenschap, is de Curaçao Doughnut Economy Taskforce (CDE) ontstaan. CDE is in maart 2020 opgericht om het donuteconomie model te verkennen en te gebruiken als een instrument voor transformatieve actie op Curaçao.

Krachten bundelen

Het Ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO) heeft zich verbonden aan dit initiatief om de positieve energie en de praktische aanpak van deze beweging te versterken. De beweging sluit goed aan bij het internationaal- en innovatiebeleid (Nationale Export Strategie) van MEO. Ook herkent MEO de waarde van de integrale aanpak van CDE in relatie tot het Caribisch hervormings- en ontwikkelingsorgaan (COHO) en het landpakket van Curaçao. Met

de integrale aanpak van het donutmodel wil MEO de handen ineenslaan met andere ministeries. De economie is niet meer iets wat op zichzelf staat, maar is duurzaam en integraal ingebed in de levens van alle mensen op Curaçao en haar natuur.

Het streven is dat de overheid het donuteconomie-model omarmt als een basisprincipe voor duurzame economische voorspoed. De principes van donuteconomie bieden handvatten bij het inrichten van veranderingsprocessen in de samenleving. Momenteel bestaat de CDE uit ruim 50 leden met een breed scala aan expertise die graag willen leren, onderzoeken en innoveren met het donuteconomie model.

Donuteconomie

De donuteconomie is ontwikkeld door Kate Raworth, die bij de University of Oxford als Senior onderzoeker werkt en sinds 2020 actief is bij de Hogeschool van Amsterdam. Wat de donuteconomie anders maakt dan

andere economische modellen, is dat het een integrale benadering vereist van wat als uitsluitend externe effecten worden beschouwd bij conventionele methoden voor het meten van economische prestaties, zoals het BBP, het BNP of de bruto toegevoegde waarde. De donuteconomie verbindt technische, economische en sociale principes voor een duurzame transitie naar een circulaire economie.

Doel document

Het doel van dit document is tweeledig:

1. Een analyse van de staat van de economie van Curaçao op basis van principes van de donuteconomie;
2. Een integrale agenda voor economische investeringen.

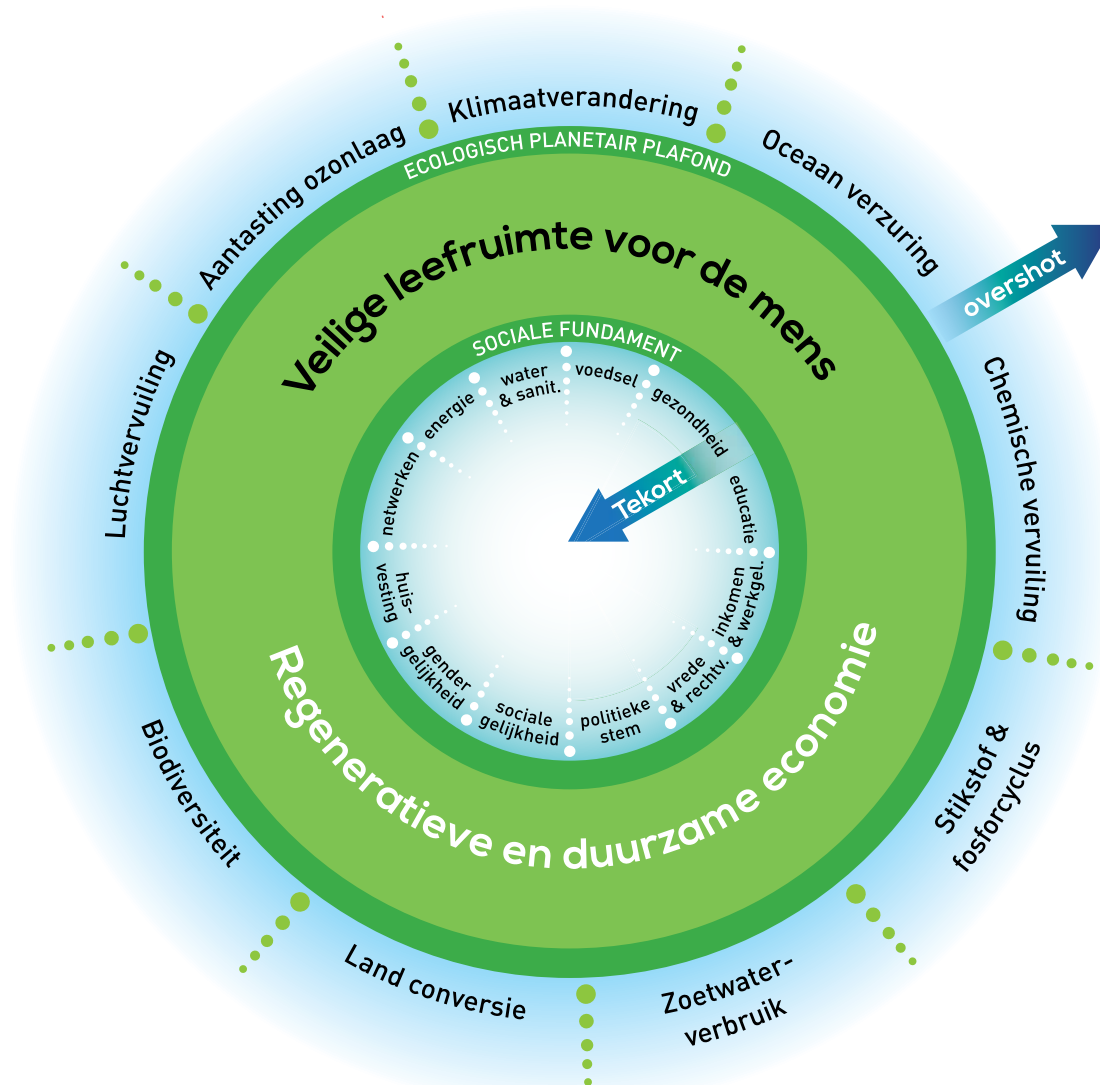
Deze twee doelen bereiken we door de bewezen methode van de donuteconomie in Amsterdam, Portland en Philadelphia toe te passen. We lichten in dit document toe op welke manier de methode zal bijdragen aan een sterke economie voor Curaçao.

DE EERSTE STAPPEN NAAR VERANDERING

De eerste eilanddonut ter wereld

Curaçao Doughnut Economy (CDE) Taskforce is tot stand gekomen naar aanleiding van een oproep van creatief ondernemer Joeri Oltheten op diverse social media kanalen in april 2020 als reactie op de impact van COVID-19 op de samenleving van Curaçao. Zijn oproep wakkerde een groot aantal bewoners en de Curaçaose gemeenschap aan om bij te dragen aan een nieuwe beweging ten behoeve van de toekomst voor Curaçao. Deze beweging is geïnspireerd door de eerste stadsdonut ter wereld die Kate Raworth voor Amsterdam heeft gemaakt.

Het doel van de taskforce is om de eerste eilanddonut ter wereld te creëren. De verandering en omslag die CDE wil losmaken heet circulaire economie. De grondslag van circulaire economie is de verduurzaming en innovatie van productieprocessen en de onderliggende businessmodellen.

DE DONUT ALS KOMPAS VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED

EEN ECONOMISCH MODEL VAN ECONOOM KATE RAWORTH

BALANS TUSSEN MENS EN MILIEU

De zeven principes

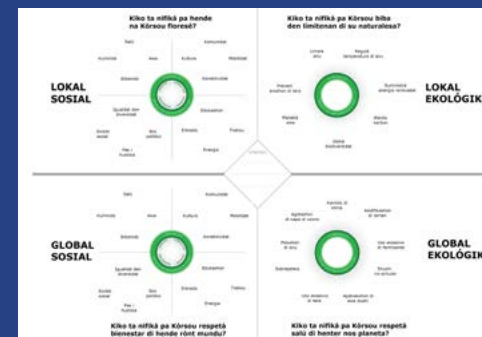
De zeven principes van de donuteconomie hebben betrekking op economische, ecologische en sociale aspecten van de samenleving. Het bekendste aspect van de donut is het eerste principe, in de vorm van een donut, dat aangeeft dat wij aandacht moeten besteden aan de behoeften van iedereen terwijl wij binnen de grenzen van een levende planeet blijven.

De donut bestaat uit twee concentrische ringen: een binnenring en een buitenring. De binnenring vertegenwoordigt 12 sociale fundamenteën, afgeleid van de Sustainable Development Goals (SDGs), die nodig zijn om een samenleving voorspoedig te laten ontwikkelen. De buitenring vertegenwoordigt de negen ecologische grenzen van de aarde, ontwikkeld door Rockström en zijn collega's in 2009. Deze gaan veel verder dan de ecologische aspecten van de SDGs. De zeven principes van Raworth ondersteunen economische voorspoed vanuit deze binnen- en buitenring van het donutmodel.

Bloei van mens en milieu

De donuteconomie spoort ons aan om onszelf te blijven uitdagen om aandacht te besteden aan het planetaire systeem in zijn geheel (principes 1 en 2). Het herinnert ons aan het belang van menselijke sociaal-culturele ontwikkeling, ons vermogen om ons te organiseren en aandacht te hebben voor de algemene opvoeding van de mens (principe 3). Het waardeert ook diversiteit, dynamiek, schaal en complexiteit van de op elkaar inwerkende systemen (principe 4).

Het benadrukt het belang van een open instelling ten opzichte van de economie, waarin macht niet wordt gecentraliseerd, maar gedeeld (principe 5). Het pleit voor een economie die zichzelf constant ecologisch, financieel en sociaal weet te heruitvinden (principe 6). En hoewel Raworth erkent dat economische groei soms nodig is, toont de donuteconomie aan dat er verschillende manieren zijn om te groeien die verder gaan dan uitsluitend bbp-groei of een toename van de bruto toegevoegde waarde (principe 7).

Bloei van mens en milieu is het doel. De groei van het bbp zou in dienst moeten staan hiervan, in plaats van een doel op zich te zijn.

Focus op waarde

De donuteconomie leidt tot een kompas dat de koers van ons land waardegedreven maakt. Dit doet het model door de centrale vraag te stellen: hoe kan Curaçao een plek zijn voor menselijke ontwikkeling en waar mensen tot bloei komen, met respect voor het welzijn van de hele planeet en alle mensen die het bewonen?

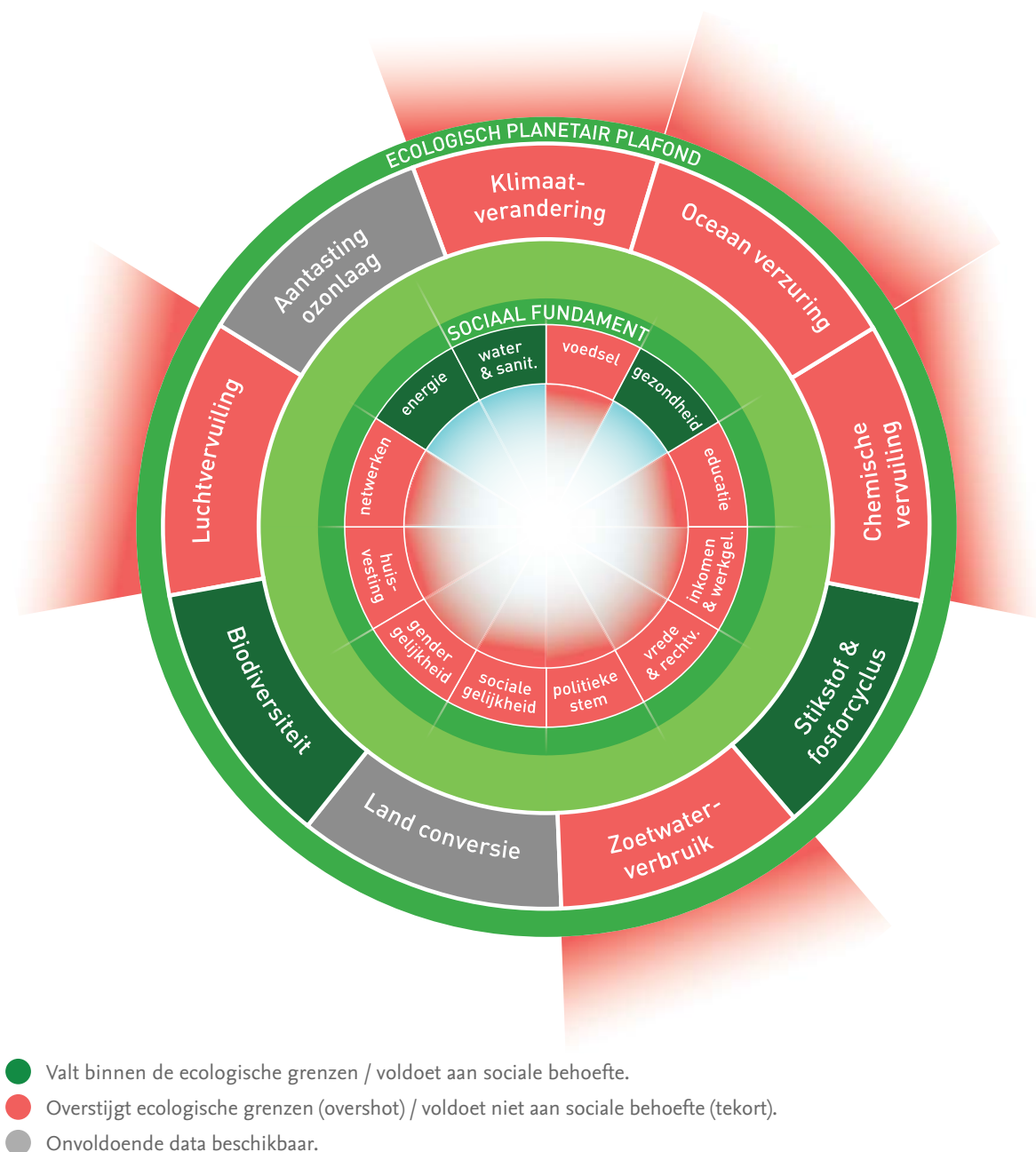
Om deze grote vraag behapbaar te maken, is het opgedeeld in de vier vragen in het kwadrant hierboven. De vragen helpen het eiland nadenken over de lokale en mondiale dimensies, alsmede de sociale en ecologische dimensies van een economie.

CURAÇAO EILAND SNAPSHOT

Dataverzameling in beeld

Voor het maken van de Curaçao Island Snapshot is er eerst geanalyseerd en geïdentificeerd welke ecologische en sociale categorieën van het donutmodel relevant zijn voor het eiland. Vervolgens zijn er diverse officiële bronnen geraadpleegd om te identificeren in hoeverre Curaçao voldoet aan de sociale behoeften en daarbij het ecologische plafond overstijgt of niet. De snapshot laat zien dat op basis van deze data er nog veel werk verricht moet worden op Curaçao, als wij ernaar streven om in de donut te belanden.

De armoede, kennisachterstand, ongelijkheid en werkeloosheid op het eiland reflecteren zich in de manier waarop wij ons milieu vervuilen en verwaarlozen. De rode schijven onder de sociale basis laten zien op welke essentiële sociale behoeften het eiland nu tekortschiet. De rode schijven die buiten het ecologische plafond uitstralen tonen de huidige overschrijding van de ecologische grenzen. Op de volgende pagina's staat de onderbouwing van deze conclusie in detail weergegeven.

EILANDDONUT VAN HET LAND CURAÇAO

HET SOCIALE FUNDAMENT EN DE ECOLOGISCH PLANETAIRE GRENS

1. Voedsel

Beleidsdoel: Prevalentie van ziektes zoals obesitas, diabetes, cardiovasculaire ziektes en verslaving verminderen.

Snapshot: 28% van de populatie heeft overgewicht. Obesitas komt vaker voor bij personen met een lagere secundaire opleiding. Ondervoeding in arme wijken.

2. Gezondheid

Beleidsdoel: Volksgezondheid focust op preventie met het doel om de gezondheid van burgers te bevorderen.

Snapshot: De levensverwachting is hoger dan 78 jaar. In de afgelopen jaren is dit gemiddelde gestegen en de kindersterfte significant gedaald.

3. Educatie

Beleidsdoel: Grotere participatie in het primair, secundair en hoger onderwijs.

Snapshot: 98% geletterdheid. 8% inschrijvingen in het secundair onderwijs. 32% heeft het secundair onderwijs niet afgerond.

4. Inkomen en werkgelegenheid

Beleidsdoel: Iedereen leeft boven de armoedegrens in 2030. Geen werkloosheid in 2026.

Snapshot: 25.1% van de huishoudens leeft onder de armoedegrens in 2017. 38.8% werkloosheid onder jongeren in 2016.

5. Vrede en rechtvaardigheid

Beleidsdoel: Het vertrouwen in overheidsinstanties verhogen.

Snapshot: Bijna één derde van de zaken omtrent overheids corruptie en -fraude spelen zich af op het gebied van overheidsvergunningen en aanbestedingen. De gewapende overvallen zijn de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen.

6. Politieke stem

Beleidsdoel: Het vertrouwen in overheidsorganisaties vergroten.

Snapshot: Curaçao is niet geregistreerd als staat op de Voice and Accountability Index. De bevolking vertrouwt religieuze instanties (42.9%) meer dan overheidsorganisaties (3.8%).

7. Sociale gelijkheid

Beleidsdoel: Geen beleid t.a.v. sociale gelijkheid.

Snapshot: Curaçao's GINI-index (0.42) belicht een grote kloof tussen rijk en arm.

12. Water en sanitaire voorzieningen

Beleidsdoel: 100% van de huishoudens aangesloten op het net van Aquallectra.

Snapshot: 2% van de huishoudens kan water en elektriciteit niet betalen. 99.1% van de huishoudens heeft sanitaire voorzieningen.

11. Energie

Beleidsdoel: Behoren tot de top 5 Caribische landen met betrekking tot betaalbare prijzen voor energie, water en mobiliteit in 2023. Gebruik van 50% lokaal beschikbare duurzame middelen in 2023.

Snapshot: Door de afname van de productie van de raffinaderij zijn de energiekosten gestegen. 27% van de energie wordt opgewekt met duurzame energie.

10. Netwerken

Beleidsdoel: Een digitale economie voor overheid, bedrijven en burgers. Adequate voorzieningen voor mensen die zorg en hulp nodig hebben.

Snapshot: 51,3% van mensen zonder internet noemt hoge internetkosten als belangrijkste reden. Voorzieningen voor vluchtelingen zijn onder de normen van Amnesty International.

9. Huisvesting

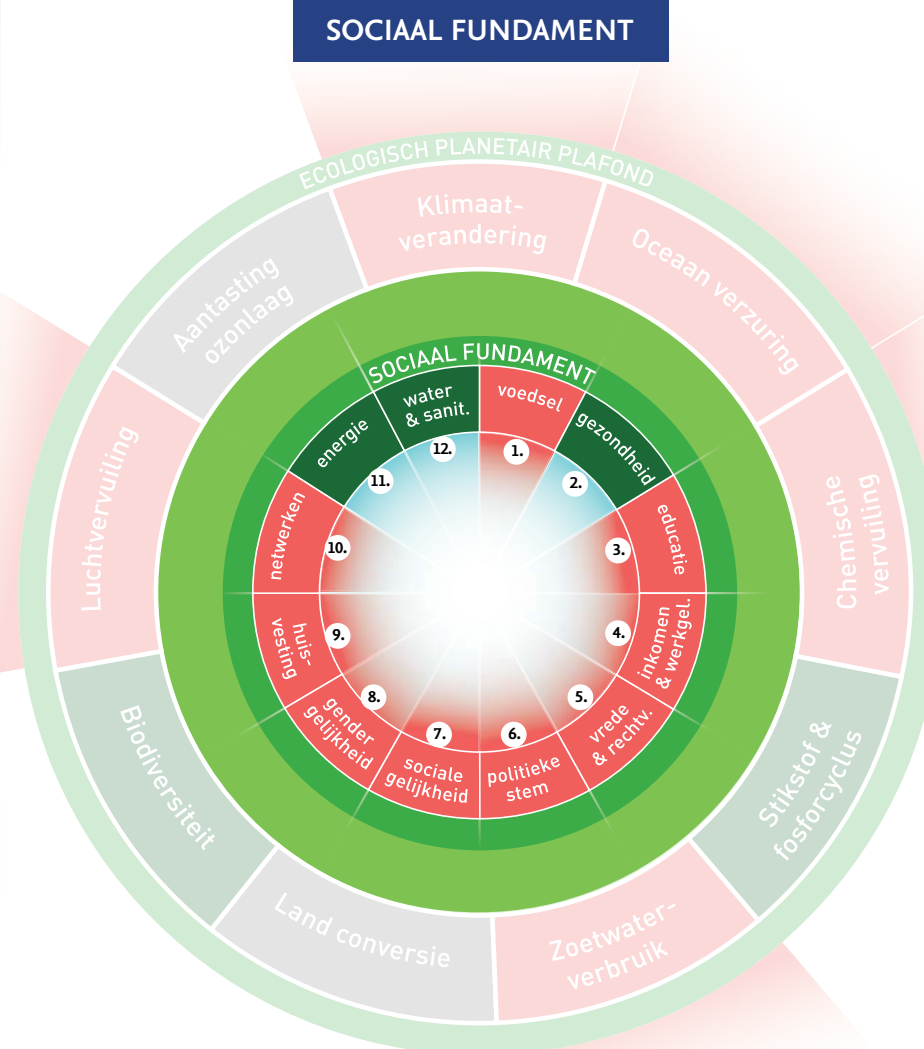
Beleidsdoel: Realiseren van pilotprojecten om duurzaam te bouwen in nieuwbouw of bestaande (sociale) woningen.

Snapshot: Alleenstaande vrouwen met een inkomen van NAF 3.000 of minder, 60-plussers en personen tussen 18-29 jaar zijn oververtegenwoordigd in de statistieken van huisvestingsbehoefte.

8. Gender gelijkheid

Beleidsdoel: Geen beleid t.a.v. gender gelijkheid.

Snapshot: Het verschil in inkomen is groot tussen mannen en vrouwen boven de 35 jaar. 29% van de parlementariërs is een vrouw.

1. Klimaatverandering

Beleidsdoel: De uitstoot van broeikasgassen substantieel verminderen en tijdig voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering.

Snapshot: 419 PPM (20% overschot). Curaçao registreert alleen directe emissies. De statistieken tonen een daling van de uitstoot met 48,3% in 2018 ten opzichte van 2010.

2. Oceaanverzuring

Beleidsdoel: Curaçao heeft 30% van haar kustgebieden benoemd als conserveringsgebieden, inclusief het noodzakelijke regelgevingskader en nieuwe visserijwetten.

Snapshot: Curaçao registreerde 96% en meer aragoniet voor alle koraalrif terrassen. Curaçao is bezig met het opzetten van 5 visreproductiezones om de visbestanden aan te vullen en het ecosysteem te helpen herstellen.

3. Chemische vervuiling

Beleidsdoel: Effectieve beheersing van de keten van gevaarlijke producten om negatieve effecten te verminderen.

Snapshot: De opslagcapaciteit van chemisch afval is te laag voor het consumptiepatroon van het eiland, waardoor chemisch afval in zee wordt gedumpt.

4. Stikstof & fosforcyclus

Beleidsdoel: Het milieu- en natuurbeleid is gericht op bewustwording van de waarden en een beter gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Snapshot: De nadruk van de overheid in relatie tot de natuur ligt op voedsel (landbouw). Behaalde successen zijn 'Kunukito' en syntropische landbouwinitiatieven.

5. Zoetwaterverbruik

Beleidsdoel: Het ontwikkelen van een integraal watermanagement plan.

Snapshot: De druk op de natuurlijke zoetwaterbronnen, zoals het grondwater, is hoog in verband met urbanisering.

9. Aantasting van de ozonlaag

Beleidsdoel: Geen beleidsdoel. Alleen mondiale limieten vastgesteld.

Snapshot: In 2019 was er een klein gaatje in de ozonlaag. In 2020 registreerde NASA het 12e grootste gat.

8. Luchtvervuiling

Beleidsdoel: Milieutesten uitbreiden met testen op verontreinigende stoffen en maximale geluidsniveaus.

Snapshot: 9,5% (815,2 kton) van de uitstoot van broeikasgassen is toe te schrijven aan transport (35,3% aan de raffinaderij). Strengere regelgeving en handhaving van uitstoot veroorzaakt door transport en industrie ontbreekt op Curaçao.

7. Biodiversiteit

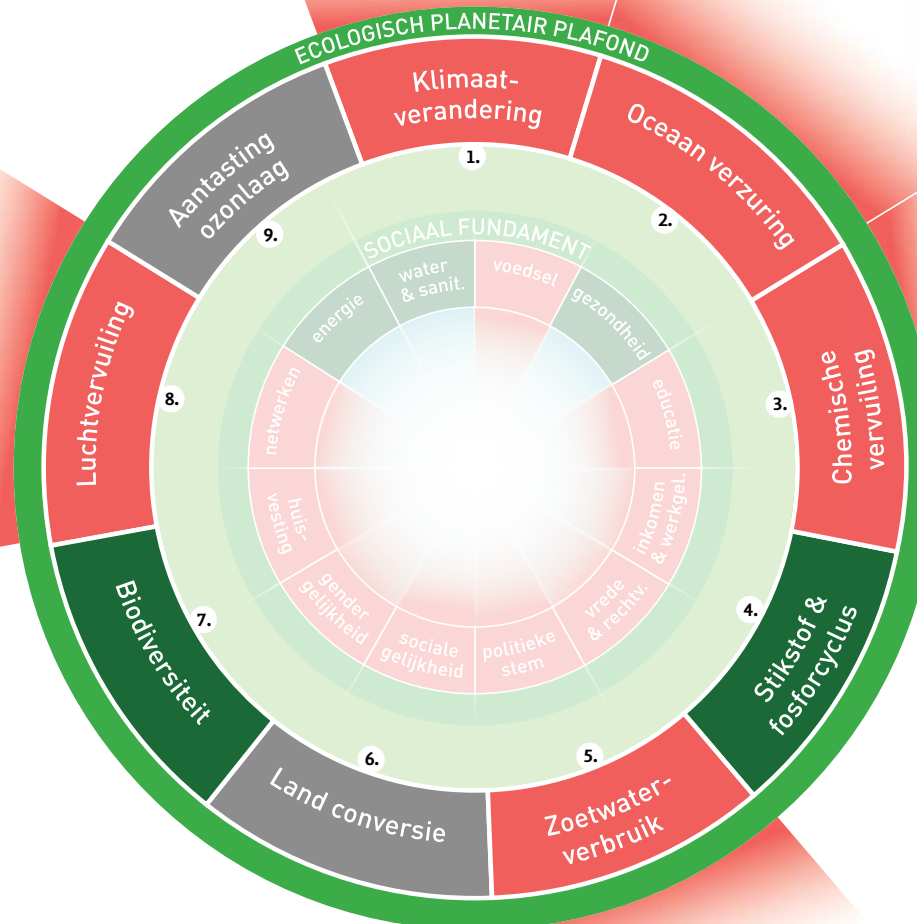
Beleidsdoel: 6 zee- (inclusief 2 schildpadden) en 2 landdieren zijn ernstig bedreigd. Onderzoek naar ecosystemendiensten om ervoor te zorgen dat de natuur voor iedereen de hoogst mogelijke voordelen blijft opleveren.

Snapshot: Verstrikking van vistuig, illegale oogst, kustontwikkeling en vervuiling van de zee zetten de schildpadpopulaties ernstig onder druk.

6. Landconversie

Beleidsdoel: Het Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP) moet worden gebruikt als een instrument voor de implementatie van verschillende milieukwesties. Het huidige beleid dient een balans tussen verstedelijking en de ecologie.

Snapshot: 30% beschermd gebied.

BRONNEN ¹ Environmental Policy Plan 2016-2021, CBS Environmental Compendium 2017. ² Integral Watermanagement plan 2020 Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017.

³ Regeerakkoord 2017 Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017. ⁴ (2012) Sea-level history of past interglacial periods of corals, Curaçao, Leeward Antilles islands. Muhsa et al. Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017. ⁵ Environmental Policy Plan 2016-2021, CBS Environmental Compendium 2017, Anthropogenic impacts and bleaching-associated tissue mortality of corals in Curaçao. (2006 Nagelkerken). ⁶ Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017 (based on 2015). ⁸ Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017.

⁹ Environmental Policy Plan 2016-2021 CBS Environmental Compendium 2017.

WORKSHOPS IN DE WIJKEN

Bottom-up benadering voor de realisatie van donuteconomie

Naast de dataverzameling bij CBS hebben wij ook workshops georganiseerd in verschillende wijken van Curaçao.

In totaal hebben 10 workshops plaatsgevonden, waarvan 4 workshops voor de brede gemeenschap en 6 workshops gericht op specifieke groepen. Gedurende de workshops hebben deelnemers geleerd over de principes van de donuteconomie en gebrainstormd over het realiseren van circulaire economie op Curaçao.

De ideeën die door de deelnemers werden gepresenteerd waren voornamelijk gericht op samenwerking, educatie, vorming, duurzaamheid en werkgelegenheid. De Curaçaoënaar realiseert zich dat er geen samenleving is zonder een sociaal fundament. Op de volgende pagina's worden bestaande initiatieven en opgedane ideeën uit de sessies uitgelicht.

GEZAMENLIJK
DRAGEN WIJ BIJ
AAN DE TOEKOMST
VAN CURAÇAO.

CURAÇAO
DOUGHNUT
ECONOMY

BESTAANDE INITIATIEVEN OP CURAÇAO

1. Lokaal-sociaal initiatieven worden het meest genoemd, gevolgd door lokaal-ecologische initiatieven en tot slot mondiaal-ecologische initiatieven. Er is één mondiaal-sociaal initiatief geïdentificeerd. De samenleving heeft behoefte aan een sterker sociaal fundament.
2. Er is getoetst in hoeverre de geïdentificeerde initiatieven aan de 3 kern-principes van de donuteconomie voldoen, namelijk of zij inclusief, distributief en/of regeneratief zijn. Slechts 7 initiatieven voldoen aan alle 3 principes:
 - *Hòfi Cas Còrá*
 - *Kunukito di Kas, Skol i Bario* (initiatief GMN)
 - *Samyama Permaculture Transition*
 - *Soltuna*
 - *Urban Food Forest Otrobanda*
 - *Wawuya*
 - *Kaya Kaya*
3. Sommige deelnemers categoriseerden een initiatief als lokaal-sociaal, en een andere deelnemer beschouwde eenzelfde initiatief als een dat tot de lokaal-ecologische categorie behoort.

Een aantal voorbeelden zijn: *Hòfi Cas Còrá*, *Kunukito di Kas*, *skol i Bario*, *Kunukuman*.

4. De groep jonge ondernemers en ambtenaren waren met name bekend met initiatieven binnen het kader lokaal-sociaal. Binnen de overige groepen was de verdeling tussen lokaal-sociale en lokaal-ecologische initiatieven verwaarloosbaar.

5. De volgende initiatieven worden meerdere malen tijdens de verschillende workshops genoemd (ofwel door goede zichtbaarheid/publiciteit; ofwel omdat deze initiatieven van belang zijn voor een grote groep binnen de maatschappij):
 - *Eden's Garden*
 - *Green Phenix*
 - *Hòfi Cas Còrá*
 - *Kunukito di Kas, Skol i Bario*
 - *Limpi*
 - *Wawuya*

6. In totaal zijn 95 unieke initiatieven geïdentificeerd. Dit hoge aantal geeft weer dat Curaçao enerzijds veel potentie heeft om zich te ontwikkelen tot een volwaardig donuteiland, en anderzijds al goed op weg is dit te realiseren.

MONDIAAL-SOCIAAL INITIATIEVEN

- Fundashon Salú pa Tur (gratis zorg voor ongedocumenteerden) •

MONDIAAL-ECOLOGISCHE INITIATIEVEN

- *Amigu di Tera* •
- *Antillian Scrap Company* •
- *Asphalt Lake Recovery* •
- *Carmabi* (koraalherstel) •
- *Horizonte Nobo* (biowaste - plants) •
- *ICCAT* •
- *Paradise brokerage* (scraps trader) •
- *Stichting SMOC* •
- *Tiny House* (duurzaam en kleine woningbouw) •
- Windenergieproject Aquallectra •

- Inclusief
- Distributief
- Regeneratief

LOKAAL- SOCIAAL INITIATIEVEN

- Agentia di Lus ●
- Aliansa di lus ●
- Aloë vera farm ●●
- Anakumba ●
- Arte di Palabra ●
- Baseball stadion Muizen berg (Andrew Jones) ●
- Bo Salu Ta Den Bo Kura ●
- Bulabando ●
- Caribbean-Lokals.com ●
- Children's Museum Curaçao ●
- Crafted by Angel (lokale potpourri) ●●
- Curaçao Clean Up ●
- Curaçao Cooperative Academy ●

LOKAAL- ECOLOGISCHE INITIATIEVEN

- Amigu di Tera ●
- Asphalt Lake Recovery ●
- Ban planta awa (syntropische landbouw) ●
- BedrijvenPlatformMilieu (BPM) ●
- Blue Halo Curaçao ●
- Bo Salu Ta Den Bo Kura ●
- Carmabi (koraalherstel) ●
- Crafted by Angel (lokale potpourri) ●●
- Curaçao Clean Up ●
- Curaçao Nature Conservation (CUNACO) ●
- Curaçao Plastic Pollution Taskforce ●
- Dinah's Botanic & Historic garden (natuurlijke geneesmiddelen) ●
- Dynaf Group (electrische auto's & zonnepanelen) ●
- Edens garden ●●●
- Electric Vehicle Association (EVA) - Curaçao (oplaadpunten, collectieve inkoop) ●
- Fuik Co. ●
- Gebiedsontwikkeling Zakitó ●
- GreenKidz (natuureducatie) ●
- Green Phenix ●
- Green Zone - (UoC AgriTech lab) ●
- Green Force ●
- Groenblauw Curaçao Park ●
- EcoTourism en Compostering ●
- Herinrichting Plaza gebied (APC) ●●

- Curaçao Nature Conservation (CUNACO) ●
- Curaçao Pride ●
- CuraDoet ●
- De Mind Tree ●
- Dinah's Botanic & Historic garden (natuurlijke geneesmiddelen) ●
- Edens garden ●
- Favela Street Foundation ●
- Fo'i bo kurá pa bo tayó ●
- Fundashon Bos di Hubentut ●
- Fundashon Lechi di Mama ●
- Fundashon Negoshi Pikiña ●
- Funditut (Jongeren Unie) ●
- Gebiedsontwikkeling Ser'i Otrobanda ●●
- GreenKidz (natuureducatie) ●
- Hidden Trails of Curaçao ●
- Hòfi Cas Còrá ●●●
- Innovation Ç ●
- Integral Natural ●
- It's Yummy ●
- Jeugdparlement Curaçao ●

- Hidden Trails of Curaçao ●
- Hòfi Cas Còrá ●●●
- Horizonte Nobo (biowaste - plants) ●
- Integral Natural ●
- Kunukito di Kas, Skol i Bario (initiatief GMN) ●●●
- Limpi ●●
- Living Green Furniture (recycle meubels) ●
- Mi Lampi Curaçao ●
- Mondri Lodge (ecolodge) ●
- Nos Kunuku (lokale landbouw - aquaponics/hydroponics) ●●
- Paradise brokerage ●
- Rancho de Herberg (lokale landbouw) ●
- Round Bottle Houses ●
- Samyama Permaculture Transition ●●●
- Soltuna (lokale groente boeren) ●●●
- Stichting SMOC ●

- K1 Britannia Foundation ●
- Kaya Kaya (duurzaam buurtfestival) ●●●
- Kooperativa di Piska (Kooperativa Piskadonan di Korsou; Kooperativa Playa Canoa (Kooplacaan); Kooperativa di piskado Kura di Buriku; Kooperativa di Piskadonan Daaibooi (KPD) ●
- Kringloopwinkel Businesscenter Brievengat ●
- Kunukito di Kas, Skol i Bario (initiatief GMN) ●●●
- Kunukuman (schoonmaak initiatief) ●
- Kura di Arte ●
- Limpi ●●
- Mi Sekreto ●
- Nos ta Konekta ●
- Passionistas ●
- Rancho de Herberg (lokale landbouw) ●
- Reina Joe Biblioteka di kas ●
- Samyama Permaculture Transition ●●●
- Soltuna (lokale groente boeren) ●●●
- Spotted Banana (vegan food service) ●
- Stichting Totolika ●
- Stichting Uniek Curaçao ●
- Stichting Wintertuin (literaire kunst, cultuurparticipatie) ●
- Teatro Drazans (kunst- en cultuurparticipatie) ●
- Teatro Kadaken (kunst- en cultuurparticipatie) ●
- The Moringa Elf (vegan food service) ●
- Urban Food Forest Otrobanda ●●●
- Wawuya ●●●
- Wild Cooking (Saeed Laurens) ●
- Windenergieproject Aqualectra ●
- Youth for Climate ●
- Fundashon Salú pa Tur (gratis zorg voor ongedocumenteerden) ●
- The Ripple (duurzame Co2 neutrale container woningen) ●
- Tiny House (duurzaam en kleine woningbouw) ●
- Urban Food Forest Otrobanda ●●●
- Urban Mangoes ●●
- Wawuya ●●●
- Zakitó District Cooling project ●

NIEUWE IDEEËN VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED.

Doelgroep: *Ondernemers*

Aantal deelnemers: 7

Locatie: *Aqualectra*

In elke brainstormsessie over donut-economie op Curaçao werd herhaaldelijk geroepen om meer samen te werken. Volgens de deelnemers aan de sessies kenmerkt de Curaçaose bevolking zich als individuen die ieder op hun eigen eiland werken aan soortgelijke doelen.

Het is daarom opmerkelijk dat er in de sessie met de ondernemers twee coöperatieve organisaties werden voorgesteld. Het middelpunt van de concepten bevat de indicatorensamenwerking, duurzaamheid, werkgelegenheid, inkomen, educatie en vorming.

Curaçao Mulch

Curaçao Mulch is een coöperatieve organisatie die zich richt op samenwerking en ecologie. Jongeren en werklozen krijgen de mogelijkheid geboden om tegen een vergoeding tuinafval op te halen en dit op een centrale locatie te bezorgen. Voor het verzamelen van tuinafval kunnen oude dozen en herbruikbare zakken gebruikt worden. Het tuinafval krijgt een nieuw doel, namelijk om de grond te verrijken ten behoeve van landbouw. Door mensen aan te moedigen om een bijdrage te leveren, vergroot je hun eigenwaarde. De economie krijgt een boost door werkgelegenheid te creëren en de ondersteuning van de lokale landbouw is ook een stimulans voor de economie. Dit concept bevordert het eiland op lokaalsociaal én op lokaal/mondiaal ecologisch gebied.

Educatie & Buddy

Het doel van dit initiatief is om kinderen klaar te stomen voor de toekomst door een tweesparenbeleid toe te passen. Maatschappelijke opvoeding wordt gege-

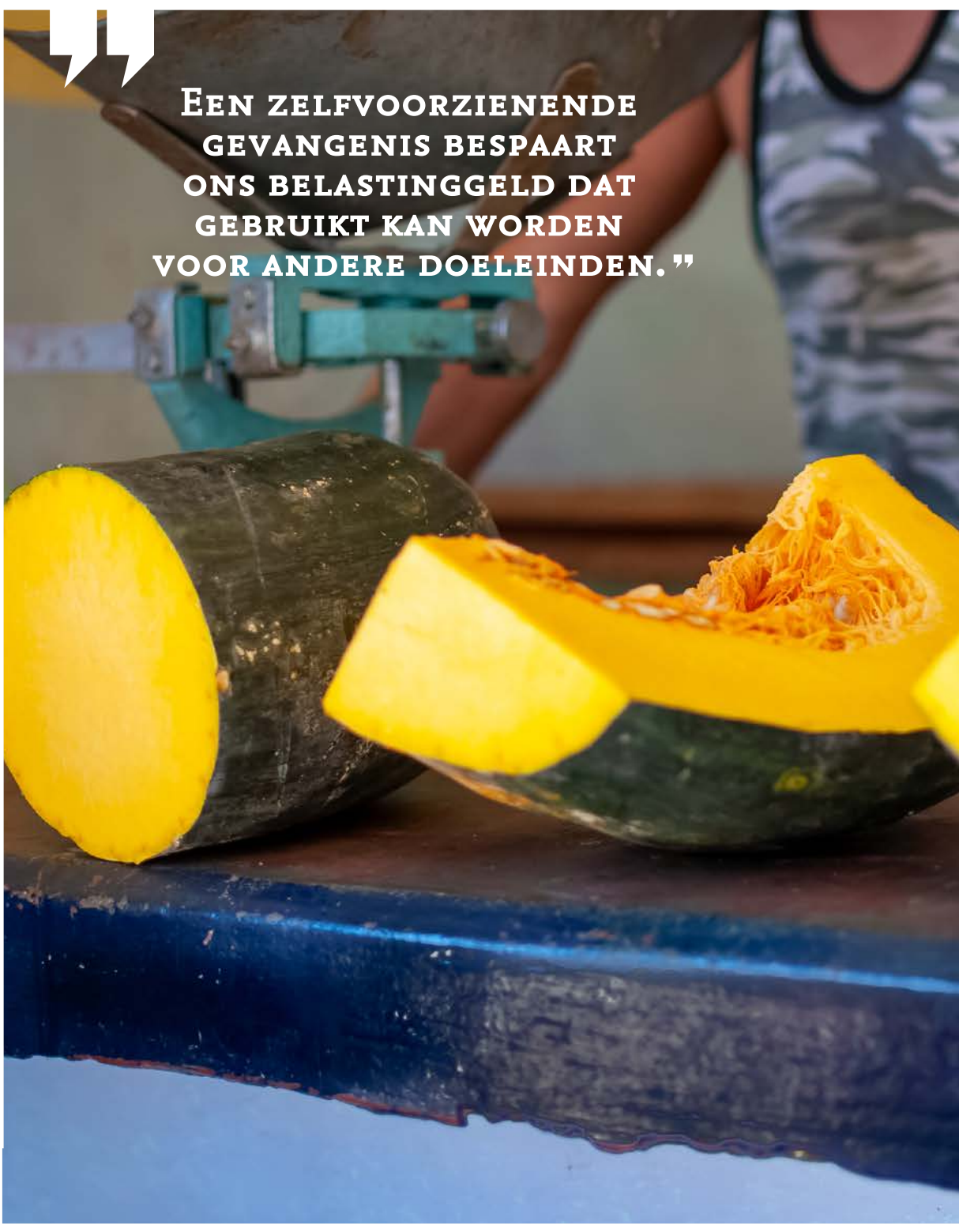
ven aan kinderen vanaf 4-6 jaar gedurende de basisschool, met als thema *Hoe word ik groot?* De tweede aanpak is het koppelen van rolmodellen aan jongeren. Tijdens het scholingstraject krijgt elke jongere een ‘buddy’ die helpt met het kiezen van een beroep en die bespreekt wat de baanmogelijkheden zijn. Idealiter wordt elke jongere gekoppeld aan een ‘buddy’ die dezelfde achtergrond heeft als het gewenste beroep. Deze persoon is een algemeen aanspreekpunt en vertrouwenspersoon bij wie de jongere terecht kan voor steun, voor een luisterend oor en eventueel voor financiële hulp voor zijn/haar studie.

Dit project vergroot de kansen dat jongeren in de toekomst aan een baan komen door vroegtijdig de juiste begeleiding te bieden bij het kiezen van een beroep. Het betrekken van de gemeenschap om dit doel te bereiken, draagt bij aan community building. Dit initiatief focust op de lokale sociale indicatoren educatie, samenleving, werkgelegenheid en inkomen.

**DOOR MENSEN
TE EMPOWEREN,
VERGROOT JE HUN
EIGENWAARDE.**

Coöperatie voor vaardigheden

Deze coöperatieve organisatie focust op de psychologie en persoonlijke groei van kinderen. Ondersteunende hulp wordt geboden aan de kinderdagopvang en aan ouders. Maatschappelijk werkers bezoeken families aan huis en geven aandacht aan probleemgebieden zoals onzekerheid, normen, waarden en gedragsproblemen van kinderen. Kinderen worden aangemoedigd om meer samen te werken in plaats van elkaar te beschouwen als concurrenten. Het welzijn van het kind staat centraal en er wordt gewerkt aan het karakter, ‘mindset’ en ‘mindfulness’. Het doel van de organisatie is om te investeren in de nieuwe generatie door hen tools en kennis mee te geven zodat zij kunnen groeien tot zelfverzekerde burgers met een solide karakter. Educatie en community building zijn de twee pilaren van de organisatie.

**EEN ZELFVOORZIENENDE
GEVANGENIS BESPAART
ONS BELASTINGGELD DAT
GEBRUIKT KAN WORDEN
VOOR ANDERE DOELEINDEN.”**

NIEUWE IDEEËN VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED.

Doelgroep: Ambtenaren

Aantal deelnemers: 19

Locatie: University of Curaçao en Hofi Cas Cora

Vertegenwoordigers van de publieke sector zijn onmisbaar in de discussie over het realiseren van circulaire economie op Curaçao. Zij krijgen in tegenstelling tot het algemeen publiek te maken met beleid en organisatorische processen binnen de overheid. Deze specifieke groep presenteerde projecten waarbij er gewerkt wordt aan de ‘mindset’ van de samenleving en de effectiviteit van de gevangenis. Bovendien werden oplossingen besproken voor het waarborgen van de mentale gezondheid en de balans tussen mens en natuur.

Een zelfvoorzienende en klimaatneutrale gevangenis

Dit concept is een puntensysteem waarbij een gedetineerde zijn celstraf kan verlagen door werk uit te voeren. Bijvoorbeeld het planten en oogsten van eigen voedsel kan bijdragen aan zelfredzaamheid, persoonlijke ontwikkeling en bewustwording van de natuur bij de gedetineerden.

Compost uit de voedselproductieprocessen kan ook verkocht worden aan lokale boeren. Het verbouwen van gewassen is niet alleen kostenverlagend, maar ook gezonder voor de gedetineerden die momenteel geen gevarieerd en gezond eten krijgen. Daarnaast wordt een watermanagementsysteem geïnstalleerd ter hergebruik van water voor de landbouw. Alle opbrengsten vloeien terug naar de gevangenis om de kosten te dekken. Hiermee kan het belastinggeld van Curaçao gebruikt worden voor andere doeleinden.

Meer resocialisatieprogramma's worden aangeboden waaronder een programma ondernemerschap. De talenten en vaardigheden van gedetineerden worden ontwikkeld om producten te maken. De inkomsten van de verkochte producten worden toegewezen aan een fonds. Met de winst kan er geïnvesteerd worden in het onderhoud van de gevangenis en preventieprogramma's. Bovendien worden banen aangeboden aan ex-gedetineerden op basis van de kennis die is opgedaan tijdens programma's in de gevangenis.

Dit idee kaart een aantal lokale sociale en ecologische indicatoren van de donut-economie aan. De indicatoren educatie, werkgelegenheid, inkomen, vrede en handhaving, voedsel, ecologie en samenleving (community building) komen aan de orde.

Verandering in 'mindset'

Dit project focust op de implementatie van kennis over het behoud van de natuur en het milieu in het onderwijscurriculum

op Curaçao. Informatie wordt verschaft over normen en waarden en hoe dit in verhouding staat met de manier waarop wij omgaan met onze omgeving. De belasting van het milieu moet beperkt worden en de gemeenschap wordt op het hart gedrukt om hier zorgvuldig mee om te gaan. Er wordt gewerkt aan de bewustwording dat elk individu onderdeel vormt van de maatschappij. Organisaties en individuen nemen een controlerende rol aan door elkaar te wijzen op incorrect gedrag zoals het vervuilen van de natuur.

Naast het onderwijs wordt ook gewerkt aan de samenleving als geheel. Burgers die voorbeeldig gedrag vertonen worden gewaardeerd met prijzen zodat anderen gestimuleerd worden om dit gedrag over te nemen. Het uiteindelijke doel van dit project is om de 'mindset' op Curaçao te transformeren. Educatie, community building en de verbetering van het milieu is de rode draad van dit project. Hierdoor worden de lokale sociale en ecologische aspecten bevorderd.

Dushi Cactus Farm

Dushi Cactus Farm produceert organische schoonheidsproducten (huid- en haarproducten), culinaire producten (yambo en kadushi), hekwerken en constructieblokken gemaakt van cactus. De producten worden verkocht aan de lokale en internationale markt. De lokale bevolking en toeristen kunnen een tour betalen om een rondleiding te krijgen bij het cactusbedrijf. *Dushi Cactus Farm* is een coöperatieve organisatie met een educatief karakter. Iedereen kan betrokken zijn bij de operationele processen van het bedrijf. Kennis over de verschillende typen cactussen en hun gebruik wordt aan scholieren overgedragen.

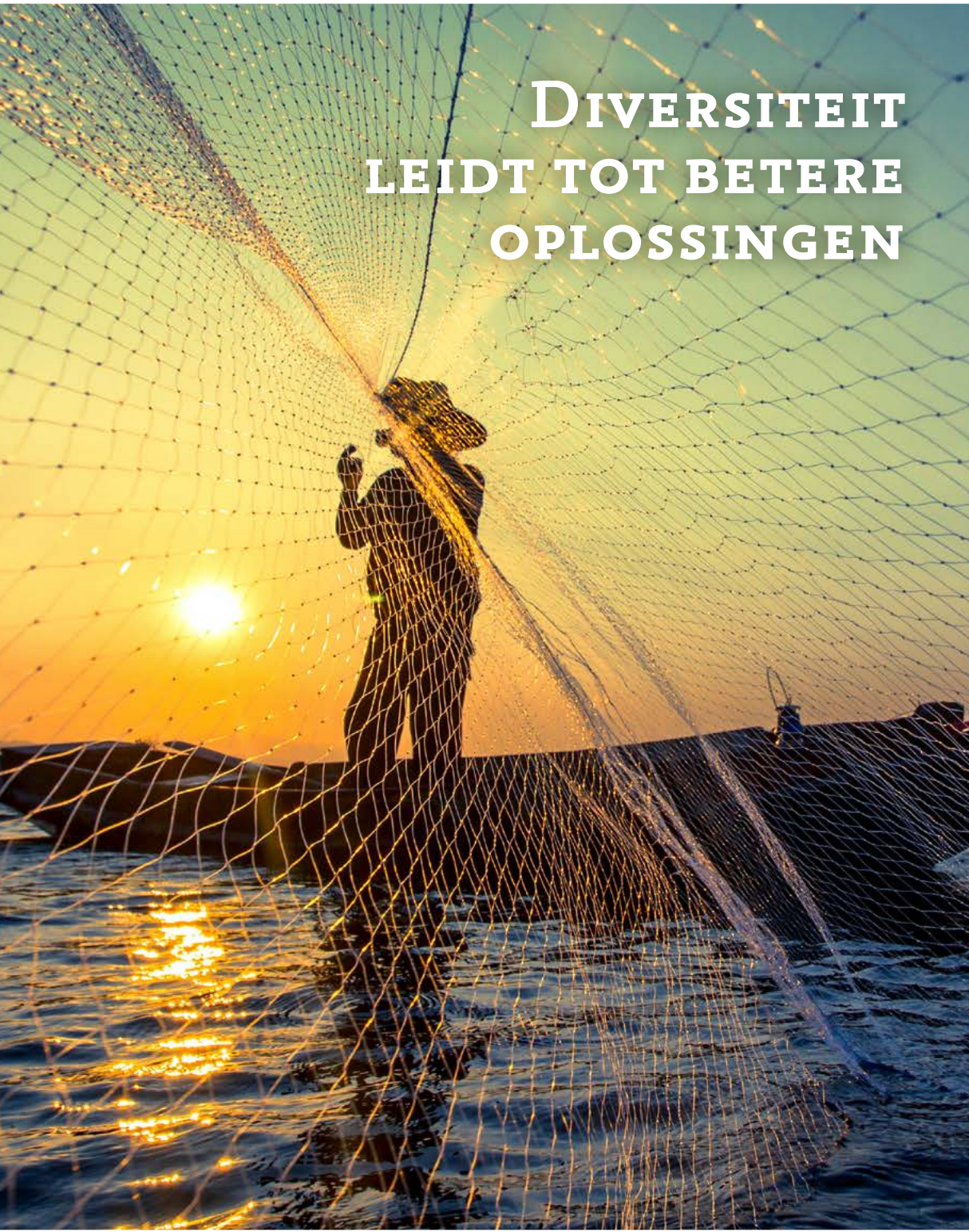
Dit initiatief betreft de indicatoren sociale gelijkheid, diversiteit, voedsel, werkgelegenheid en inkomen. Er wordt rekening gehouden met de lokale sociale en lokale ecologische indicatoren.

Wellness Center Curaçao

Het *Wellness Center Curaçao* biedt mensen die stress of veel zorgen aan hun hoofd hebben, een plek om mentaal tot rust te komen. Gasten kunnen sessies inplannen met een massagetherapeut of psycholoog en men kan participeren aan groepstherapie. Men kan ook genieten van de jacuzzi die gevuld is met zeewater. Lokaal vervaardigde natuurlijke producten zijn beschikbaar en eigen gewassen worden verbouwd. Er worden ook producten gekocht van *Dushi Cactus Farm* om te gebruiken tijdens de therapiesessies. De diensten van het *Wellness Center Curaçao* kunnen gedeeltelijk vergoed worden door de SVB, want het doel is om burn-outs te voorkomen.

De prijs is schappelijk zodat elke burger of toerist het centrum kan bezoeken. Gezondheid, werkgelegenheid, inkomen en ecologie zijn de focuspunten van dit wellness concept.

HET DOEL IS OM
BURN-OUTS TE
VOORKOMEN.

A fisherman wearing a hat is pulling a large, illuminated fishing net from the water. The net is covered in small lights, and the scene is set against a bright sunset sky. The fisherman is silhouetted against the bright light of the sun.

DIVERSITEIT LEIDT TOT BETERE OPLOSSINGEN

Doelgroep: Open publieke sessie

Aantal deelnemers: 57

*Locatie: Sentro di Bario Otrobanda, Hòfi Moringa,
Rode Kruis Barber & Don Bosco Buena Vista*

De sessies werden openbaar gesteld om de bevolking aan te sporen om mee te denken over de toekomst van het eiland. Een toekomst waarbij innovatie en vernieuwing omarmd worden. De deelnemers van de open publieke sessies varieerden in leeftijd, opleidingsachtergrond, beroep, etniciteit en sociaal milieu. De diversiteit kwam merkbaar naar voren bij het aandragen van initiatieven over de implementatie van het circulair economisch model op Curaçao.

Vol passie en enthousiasme brainstormde deze groep over oplossingen ter bevordering van sociale voorzieningen, vorming, educatie, voedselproductie, werkgelegenheid, inkomen, afvalmanagement en watermanagement.

NIEUWE IDEEËN VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED.

Fundeshi

Het is van essentieel belang om te starten met de sociale aspecten van de donuteconomie zoals een betaalbaar huis. Hierdoor wordt mentale rust geschapen binnen de Curaçaose gemeenschap. Met *Fundeshi* kan de overheid het sociaal vangnet van de familie en gemeenschap garanderen. Onderwijs en een stabiel inkomen, voldoende eten. Een samenleving die honger heeft en zich druk maakt om voedsel is in overlevingsmodus. In een overlevingsmodus is er simpelweg geen ruimte om te denken aan de toekomst en aan het verduurzamen van de natuurlijke bronnen. Tevens moeten politieagenten en maatschappelijk werkers de wijken in om veiligheid te waarborgen en burgers begeleiding te bieden. Het aanleggen van buurttuinen zal zorgdragen voor verbinding tussen mensen, productie van gewassen, waardoor de gemeenschap meer zelfredzaam wordt.

Sociale vorming

Dit idee betreft een stichting die wordt opgericht met het doel om te werken aan

de persoonlijke groei van de samenleving. Normen en waarden worden weer aangeleerd want deze vervagen steeds meer. Sociale vorming kan een positieve verandering teweegbrengen in de 'mindset' van burgers en derhalve op die manier bijdragen aan de fundering van de Curaçaose samenleving. Daarnaast zal een andere stichting zich richten op de begeleiding en vorming van kinderen en tieners die moeder en vader worden. Ondanks dat ze momenteel niet klaar zijn voor het ouderschap, kunnen zij met adequate hulpverlening uitgroeien tot zelfstandige en zelfverzekerde volwassenen en ouders. Deze stichtingen hebben impact op de lokale sociale indicatoren van de circulaire economie.

Kunukito na skol

Het project *Kunukito* dat door het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur uitgevoerd werd in verschillende buurten, moet in het onderwijscurriculum geïntegreerd worden. Kinderen en jongeren leren om gewassen te planten en om gerechten klaar te maken met de

oogst. Op deze wijze wordt van jongs af aan meer bewustwording gecreëerd om zelfvoorzienend te zijn en om in de lokale economie te investeren in plaats van (bijna alle) groenten en fruit te importeren. Wellicht raken jongeren hierdoor geïnspireerd om te kiezen voor een carrière in de landbouw. Door het aanleren van koken met seizoengewassen gaan jongeren (en wanneer ze ouder zijn) gezonder eten (jong geleerd is oud gedaan).

Tenslotte bespaart het de staat geld dat normaliter besteed wordt aan een ongezonde leefstijl. Het project kan ook uitgebreid worden door de visserij en ambacht meer aandacht te geven in het onderwijscurriculum.

Dit project heeft een impact op de lokale sociale indicatoren educatie, eten, gezondheid, inkomen, werkgelegenheid en op lokaal/mondiaal ecologisch gebied.

WATER IS DE BASIS VAN ONS LEVEN. DUURZAAM WATERBEHEER IS DÉ OPLOSSING OM DEZE NATUURLIJKE BRON OPTIMAAL TE BENUTTEN.

Upcycle

Spullen die kapot zijn krijgen een nieuw leven door deze te transformeren in nieuwe producten. Gedetineerden gaan aan de slag met het upcyclen van spullen en ze krijgen hier een vergoeding voor. De vergoeding wordt gespaard op hun bankrekening zodat zij geld hebben om een nieuw leven te starten wanneer zij uit de gevangenis komen. Dit idee heeft betrekking op werkgelegenheid, inkomen, sociale gelijkheid en het versterken van de gemeenschap. Samengevat, het idee omvat de verbetering op lokaal sociaal vlak.

KAPUKO: Kaba ku bo potoshi

Het scheiden van afval moet aangemoedigd worden. Op centrale locaties kan de gemeenschap het afval inleveren en scheiden. Werklozen en gedetineerden worden betrokken in dit gesubsidieerd project. Zij worden verantwoordelijk gesteld voor de gedetailleerde afvalscheiding. Sommige spullen die nog in een redelijk goede staat verkeren, kunnen verkocht worden aan burgers die gerecyclede producten willen maken.

Een belangrijk onderdeel van het project is het educatiecentrum dat cursussen biedt over communicatie, samenwerking, management etc. Kennisoverdracht ten behoeve van de persoonlijke groei. Dit project richt zich op de gebieden lokaal sociaal en lokaal mondiaal ecologisch. Er wordt gewerkt aan werkgelegenheid, inkomen, educatie, de samenleving en het milieu.

Regenwatermanagement

Momenteel ervaart Curaçao wateroverlast omdat het veel heeft geregend en extreme droogte buiten het regenseizoen. Het regenwater kan opgevangen worden en bijvoorbeeld gebruikt worden voor de verrijking van landbouwgrond. Een deel van het water wordt ook opgeslagen voor droge periodes. Aqualectra kan voorzien in dit duurzaam waterbeheer en lokale boeren de optie bieden om tegen een schappelijke prijs dit water te kopen. Dit voorstel betreft de indicatoren voedsel, werkgelegenheid, inkomen, water en het milieu. Het biedt oplossingen op lokaal sociaal en lokaal mondiaal ecologisch gebied.

Skol di Agrikultura

Dit concept is gericht op het ontwikkelen van agrarisch onderwijs om de lokale landbouw tot bloei te laten komen. Tegelijkertijd speelt men in op de bewustwording binnen de gemeenschap dat de landbouw geen slavenwerk is, maar een belangrijke economische pilaar kan zijn. Zelfredzaamheid wordt aangemoedigd en de import van voedsel wordt gereduceerd. Indirect vindt hierdoor de creatie van banen in de landbouw plaats. De productie van voedsel op eigen bodem versterkt de economie. Jong en oud kunnen ook een tour boeken om deze landbouwschool te bezoeken. Dit genereert weer geld voor de school. Dit concept heeft betrekking op de lokale sociale aspecten educatie, voedsel, werkgelegenheid en inkomen.

De Snoezelbus

De *snoezelbus* beschikt over een ontspanningsruimte waarin voorwerpen, beelden, kleuren, geuren en geluiden de zintuigen aangenaam prikkelen. Het doel is om mensen te activeren en te kalmeren die een verstandelijke beperking, dementie, stress of gedragsproblemen hebben. Dit idee lijkt

simpel maar het biedt een oplossing ter bevordering van de mentale gezondheid, educatie (kinderen die gedragsproblemen hebben kunnen door deze therapie beter leren) en sociale gelijkheid (inclusiviteit van personen met een beperking). Het managen van stress voorkomt een burn-out waardoor de werknemer op de arbeidsmarkt blijft. De *snoezelbus* ontvangt subsidies van de overheid en creëert werkgelegenheid.

Happy Cactus

Het bedrijf *Happy Cactus* biedt een inclusieve werkomgeving door mensen met een lichamelijke en verstandelijke beperking in dienst te nemen. In dit bedrijf wordt cactus verwerkt tot voedsel, drank en producten zoals soep, cactus drank en leer vervaardigd uit cactus. Tevens worden artistieke objecten gemaakt van cactus. Bovendien kunnen kunstenaars en ondernemers (stukken) cactus kopen van *Happy Cactus* om hun eigen kunstwerken of producten te maken. Dit bedrijf richt zich op sociale gelijkheid, diversiteit, voedsel, werkgelegenheid en inkomen. Er wordt rekening gehouden met de lokale sociale en lokale ecologische indicatoren.

**KENNIS OVER
GESCHIEDENIS
EN CULTUUR ZIJN
DE GRONDSLAG
VAN PATRIOTTISME ”**

EEN FRISSE BLIK OP DE TOEKOMST.

Doelgroep: Jongeren en Young Professionals

Aantal deelnemers: 14

Locatie: Villa Kakelbont, Kurá di Arte

Jongeren en ‘young professionals’ hebben vaak een andere kijk op zaken dan de (iets) oudere generaties. Deze verfrissende blik resulteerde in interessante argumenten en innovatieve ideeën gedurende de sessies.

Deelnemers dachten na over projecten ter stimulering van vaderlandsliefde, technologische ontwikkelingen om vraag en aanbod in de landbouw af te stemmen, ecologie in de toeristische industrie, educatie (life-long learning) over ondernemerschap en kunst in de breedste zin van het woord.

Renase Kòrsou

Op de basisschool wordt gestart met lessen ten behoeve van de vaderlandsliefde. Als je weet wie je bent en waar je vandaan komt, weet je ook waar je naar toe gaat! Het schoolmateriaal bestaat al, alleen de leerkrachten moeten klaargestoomd worden. De overheid en de media moeten overtuigd worden om het belang van deze lessen in te zien. Volwassenen worden niet overgeslagen. De kennisoverdracht vindt ook plaats via traditionele en sociale media. Cursussen over geschiedenis, cultuur en andere onderwerpen worden georganiseerd. Tegen een kleine vergoeding kan iedereen deelnemen aan de cursussen. Dit project focust op educatie, cultuur en inclusiviteit om te bouwen naar een sterke natie (community building).

Kosecha

De *Kosecha App* verschaft data over de vraag naar groenten en fruit, waardoor lokale boeren kunnen inspelen op de markt. De boeren verkopen en bezorgen hun gewassen rechtstreeks aan de bedrijven op basis

van hun behoefte. Dit systeem verhoogt de effectiviteit omdat de landbouwer zijn productie in de toekomst kan afstemmen op basis van de data waarover hij beschikt. Deze app biedt ook voordelen voor de bedrijven die dankzij de *Kosecha App* tijd besparen op het doen van boodschappen in supermarkten. Overigens kunnen de boeren een scherpere prijs aanbieden dan de supermarkt die zijn winstmarge nog moet toevoegen aan de verkoopprijs. Deze software draagt bij aan de lokale en globale ecologische factoren en de lokale sociale factoren zoals voedsel, werkgelegenheid en inkomen.

First Curaçao Ecological Hotel

De lokale bevolking en toeristen kunnen verblijven in dit hotel door te betalen of door te werken. De verrichte taken leveren punten op die de gast korting geven op de totale rekening. Het *First Curaçao Ecological Hotel* is gevestigd aan de kust van Curaçao. Zonnepanelen zijn geïnstalleerd en waterenergie wordt opgewekt. Lokale producten worden gekocht voor het hotel

OP CURAÇAO
MOET ER GEWERKT
WORDEN AAN DE
ECONOMISCHE
DIVERSIFICATIE.

en de meubels zijn gemaakt van pallet hout. Er wordt gewerkt met lokale werknemers en leveranciers. Eigen gewassen worden verbouwd, maar als er vraag is naar bepaalde groenten en fruit dan schakelt men de *Kosecha App* in voor bestellingen bij lokale boeren. Het restaurant verkoopt zoveel mogelijk lokale dranksoorten zoals Rum Tambú en punch die gemaakt is van oregano. Gasten kunnen deelnemen aan activiteiten zoals fietsen, hiken, Totolika show etc. Initiatieven zoals *Renase Kòrsou* krijgen de mogelijkheid om presentaties te geven aan de gasten van het hotel. De souvenirs shop beschikt over handgemaakte en gerecyclede producten zoals kalebas en kokosproducten. Dit ecologische hotel is een concept dat de indicatoren voedsel, cultuur, werkgelegenheid, inkomen, inclusiviteit en de lokale ecologie optimaliseert.

NIEUWE IDEEËN VOOR ECONOMISCHE VOORSPOED.

Education & Business

Deze niet-gouvernementele organisatie (NGO) begeleidt jongeren op het gebied van ondernemerschap. Zij leren welke stappen ze moeten ondernemen om een bedrijf op te richten. Aandacht wordt besteed aan klantvriendelijkheid, service gericht zijn en samenwerking. Het bedrijf moedigt jongeren aan om te luisteren naar elkaar en open te staan om van elkaar te leren. Op Curaçao moet er gewerkt worden aan economische diversificatie, vandaar dat het onderwijs verschillende markten moet faciliteren. Werkgelegenheid, inkomen, educatie en sociale vorming zijn de focuspunten van deze NGO.

Akademia Pashon

Akademia Pashon richt zich op artistieke opleidingen, als stimulans voor de 'Orange Economy' op Curaçao. Studenten creëren kunstwerken die vervolgens worden ingezet voor presentaties en decor tijdens evenementen en festivals. De kunstwerken worden ook verkocht tegen een redelijke prijs. De academie is openbaar voor het algemeen publiek en er vindt kennisoverdracht plaats over sociale aspecten middels kunst. De inkomsten die de academie genereert met deze activiteiten worden opnieuw geïnvesteerd in de programma's.

IN DE SCHOLEN START DE BEWUST- WORDING, LATEN WE ONS DAAR OP FOCUSSEN.

Doelgroep: *Leerkrachten*

Aantal deelnemers: 10

Locatie: *Dr. Albert Schweitzer School*

Het onderwijs ligt ten grondslag aan een waardegedreven gemeenschap. Docenten vervullen een belangrijke taak in de educatie en vorming van de nieuwe generatie, de toekomst van Curaçao. De meeste ideeën die door de docenten werden aangedragen richten zich op meer kennisoverdracht en sociale-emotionele vorming van jong en oud. De focus van de initiatieven is op educatie, sociale vorming, sociale gelijkheid en community building.

Te Aki!

Het idee voor dit initiatief is ontstaan, omdat men vaak grenzen overschrijdt. Het doel van *Te Aki!* is het aanbieden van workshops en cursussen tegen een kleine vergoeding. Deze workshops en cursussen worden door de overheid georganiseerd bij buurtcentra. Er vindt kennisoverdracht plaats over verscheidene thema's zoals het leren koken, sporten, opvoeden, het oplossen van gedragsproblemen, seksuele voorlichting en mentale gezondheid. Er wordt ook aandacht besteed aan de sociaal-emotionele vorming door bijvoorbeeld het omgaan met emoties bespreekbaar te maken.

Het uitgangspunt is om deze kennis beschikbaar te maken voor iedereen. Door het initiatief laagdrempelig te houden, kunnen kinderen en hun ouders dezelfde kansen krijgen om te leren en zich te vormen. Bovendien kan de overheid ook subsidies geven aan één-ouder gezinnen waardoor kinderdagopvang betaalbaar voor hen wordt.

Te Aki! is een initiatief dat raakvlakken heeft met de lokale-sociale indicatoren van de donuteconomie. Deze beweging streeft ernaar om het vermogen van mensen te vergroten door te investeren in educatie, sociale vorming en de mentale gezondheid en daardoor indirect bij te dragen aan een stabielere gemeenschap (community building). *Te Aki!* verbetert de sociale gelijkwaardigheid binnen de Curaçaose gemeenschap.

Nos Bario

Nos Bario is een beweging die het gebruik van openbaar vervoer stimuleert. Hierdoor zijn mensen minder afhankelijk van auto's en krijg je een reductie van uitlaatgassen. Uiteraard moet de overheid eerst ervoor zorgen dat de infrastructuur en de basisvoorzieningen (busoverkappingen, zitplekken, voetpaden etc.) verbeterd worden.

Daarnaast tracht deze beweging de veiligheid in buurten te verhogen door de criminaliteit te bestrijden door middel van educatie. In het onderwijscurriculum

**KENNIS MOET
BESCHIKBAAR ZIJN
VOOR IEDEREEN!**

worden vakken gecreëerd waarin de veiligheid van buurten en de oplossingen ter verbetering van dit fenomeen aan de orde komen. Voorts wordt er gewerkt aan een effectievere integratie van meertalig onderwijs. Bovendien streeft *Nos Bario* naar een watermanagementsysteem in nieuwe wijken zodat afvalwater hergebruikt kan worden.

Nos Bario zet zich in voor de lokale-sociale indicatoren mobiliteit, connectiviteit, educatie, vrede en handhaving. De creatie van een 'Walkable City' is beter voor het milieu (lokaal en mondiaal ecologisch) en het schept ook voordelen voor de gezondheid. Mensen gaan meer lopen, waardoor hun gezondheid vooruitgaat. Het installeren van een watermanagementsysteem in nieuwe wijken heeft betrekking op aspecten in het lokaal-ecologische vlak.

ASSOCIATIE DIERENSPEL BIJ START EN EIND WORKSHOPS

Aan het begin van alle workshops vroegen wij de deelnemers welk dier zij associëren met het huidige Curaçao. Aan het einde vroegen wij ze welk dier ze associëren met het door hen gewenste Curaçao.

Opvallend was dat de deelnemers geneigd waren negatieve kenmerken te benadrukken bij het benoemen van een dier aan het begin, terwijl op het einde van de workshop de nadruk meer lag op de positieve kenmerken.

Deze ontwikkeling illustreert de potentie die deelnemers zien om van Curaçao de eerste eilanddonut te maken. Het was als het ware alsof het denken en de perceptie van de deelnemers, net als hun dieren een evolutionair proces doorstonden dankzij de workshops.

Laat zich gebruiken
Agressief
Traag
Koppig
Verdeeld
Afhankelijk
Geen richting
Passief
Kent potentie niet
Onderschat zichzelf
Vervuilend
Niet samenwerkend

**NEGATIEVE
KENMERKEN
DIEREN**

**OPVALLEND:
NADRUK OP
DE POSITIEVE
KENMERKEN
VAN DIEREN**

Mooi
Onafhankelijk
Makkelijk aanpasbaar
Weerbaar
Sterk
Beschermend
Veerkrachtig
Harmonieus
Samenwerkend
Divers
Kleurrijk
Overziet alles
Familie georiënteerd
Vrolijk
Assertief
Slim

NEGEN AANBEVELINGEN VOOR EEN CURAÇAO DONUT ECONOMIE

Curaçao heeft een goede basis om te werken aan een eilanddonut. Er bestaan genoeg statistieken om het model verder te ontwikkelen. Curaçao kent genoeg bestaande initiatieven die al bezig zijn het eiland duurzaam te maken. Op het eiland heerst een breed besef dat de huidige economische veranderingen onvermijdelijk zijn. Veel van de ideeën die zijn bedacht tijdens de workshops, hebben te maken met sociaal-economische hervorming en richten zich op community building en educatie. Op ecologisch vlak is er vooral aandacht voor duurzaam waterverbruik en landbouw.

Het snapshot van Curaçao laat een alarmerend beeld zien van de Curaçaose economie, zowel op socio-economisch als op ecologisch vlak (zie pagina 6 tot en met 10). Curaçao voldoet op verschillende fronten niet aan de grenzen die het model voorschrijft. Vijf van de negen ecologische indicatoren en negen van de twaalf socio-economische indicatoren bieden zorgelijke inzichten. Curaçao mist een

sociaal fundament en dit heeft haar impact op het klimaat. Meer onderzoek is nodig om precies te achterhalen hoe dat sociaal fundament duurzaam opgebouwd kan worden.

Met de juiste prioriteiten, werkprogramma's en projecten kan de volgende bestuursperiode voor Curaçao een pad uitstippelen naar 2030 die het eiland toonaangevend zal maken voor duurzaamheid in het Caribisch gebied. Curaçao kan in 2030 het welzijn respecteren van alle mensen op aarde, klimaatbestendig eilandelijk ontwikkelen en innovatief omgaan met regelgeving ten behoeve hiervan. Dit zal automatisch investeerders aantrekken die duurzaamheid aanjagen en de welvaart van de Curaçaose economie garanderen.

De aanbevelingen in dit document zijn bedoeld als een eerste schets naar 2030. Negen jaar lijkt lang. Het proces naar 2030 toe dient nauwkeurig te worden ontworpen. Nauwkeurig omdat het eiland opgebouwd is uit een web van culturele, socio-economische en ecologische relaties. De populatie van Curaçao is klein en daarom is het van belang dat er goed wordt samengewerkt.

**VEEL VAN DE IDEEËN
DIE ZIJN BEDACHT
TIJDENS DE WORKSHOPS,
HEBBEN TE MAKEN MET
SOCIAAL-ECONOMISCHE
HERVORMING EN RICHTEN
ZICH OP COMMUNITY
BUILDING EN EDUCATIE.**

01

Interministeriële samenwerking

De volgende bestuursperiode dient **interministeriële samenwerking** hoog op de agenda te hebben. De complexiteit van een transitie naar een circulaire economie vergt veel afstemming.

In plaats dat samenwerking uitsluitend op basis van mandaat van bovenaf wordt georganiseerd, dient **nieuwe collegialiteit binnen de overheid georganiseerd te worden vanuit intrinsieke motivatie om het eiland te ontwikkelen**. De menselijke natuur staat centraal. Een nauwere interministeriële samenwerking zal de integrale aanpak van de donuteconomie versterken.

02

Kennis, advies en voorlichting

De kracht van de donutworkshops bewijst zich in het optimisme en openheid voor samenwerking die het losmaakt. In totaal zijn **95 unieke initiatieven geïdentificeerd die momenteel actief zijn op het eiland en aansluiten bij de aanpak van het donutmodel**. Dit hoge aantal geeft weer dat Curaçao enerzijds veel potentie heeft om zich te ontwikkelen tot een volwaardig donut eiland, en anderzijds al goed op weg is dit te realiseren. Dit zijn bestaande initiatieven die groot of klein zijn; lang of kort bestaan; en bovenal de planeet en het welzijn van onze mensen respecteren.

Daarnaast zijn er tijdens de workshops **30 nieuwe businessconcepten gegenereerd**, die sterk overlappen. De overlap geeft aan dat bepaalde indicatoren van de donut door de samenleving belangrijk worden gevonden.

03

Informatie en monitoring

Meer onderzoek is nodig om een beter beeld te krijgen van **de kritieke situatie waarin de economie van het eiland verkeert**. De indicatoren van de donut dienen per jaar ververs te worden (en er moet worden ingezet op kwartaalmetingen).

Het Ministerie van Economische Ontwikkelingen (MEO) dient een nauwe samenwerking op te bouwen met Centraal Bureau van de Statistiek (Ministerie BPD) en de universiteiten van het eiland (Ministerie OWCS) om dit duurzaam te realiseren. Niet alleen het donutmodel zal hierbij baat hebben.

Het hele overheidsapparaat zal meer **evidence-based** te werk gaan. Ook zal het nationale comité van de SDG's regelmatig adviezen moeten uitbrengen over de welvaart van het eiland.

Open samenwerkingsplatforms en een goede digitale infrastructuur

Door middel van **samenwerkingsplatforms en goede digitale infrastructuur** kan Curaçao informatie-uitwisseling tussen stakeholders mogelijk maken. Dit kan de transparantie van de overheid vergroten en brengt bewoners, (sociale) ondernemers, academici en de industrie nauwer in contact met elkaar.

Digitalisering maakt het ook mogelijk om een **robuuste samenwerking op te stellen met CBS**, waardoor de overheid materiaal- en grondstofstromen op het eiland structureel kan gaan volgen langs de zeven principes van het donutmodel. Deze aanbeveling onderschrijft het belang van hoge kwaliteit van statistieken, data-visualisaties en datagedreven sturing, conform de voorschriften van het landendpakket voor Curaçao in relatie tot de Coronamaatregelen. Up-to-date onderzoek zal het eiland helpen de mogelijkheden te vergroten om afval te minderen of anders te gebruiken als een bron voor nieuwe producten.

Banen en vaardigheden

Eerder onderzoek in Amsterdam toont aan dat **circulaire economie nieuwe mogelijkheden voor werkgelegenheid creëert** en ook om andere vaardigheden vraagt. De donutworkshops die zijn gehouden op Curaçao hebben dit ook duidelijk blootgesteld, door **95 bestaande initiatieven** te identificeren en meer dan **30 business-concepten** te genereren. Deze ontwikkelingen prioriteren hernieuwbare bronnen; verlengen de levensduur van producten; zetten afval in als grondstof; verhogen de lokale productiecapaciteit van goederen en diensten; werken samen aan nieuwe vormen van waardecreatie; en, integreren digitale technologie om afval te verminderen.

Het is essentieel om de arbeidsmarkt van Curaçao hierop voor te bereiden. In samenwerking met bestaande platforms zoals Curaçao Doughnut Economy Taskforce, Bedrijvenplatform Milieu, MiNegoshi en het Amsterdamse programma Startup in Residence kan dit snel en laagdrempelig worden gerealiseerd.

Stimuleringsfonds

Naast het opstellen van een Eilandelijk programma met projecten voor de circulaire economie is het **opzetten van een stimuleringsfonds van cruciaal belang**. Het investeringsfonds zal ondersteuning bieden aan het ecosysteem van startende ondernemers (start-ups, scale-ups en stay-ups) die **een bijdrage leveren aan de transitie naar een circulaire economie**. Het zorgt dat co-financieringsmogelijkheden voor circulaire economie ontstaan.

Het heeft ook als doel om **de toegang tot kennis te optimaliseren**, door middel van coaching in ondernemerschap en uitwisselingsprogramma's via belangrijke stakeholders. Gedurende de nieuwe bestuursperiode wordt in een apart spoor de financiële sector benaderd en een investeringsfonds geoperationaliseerd.

Circulaire gebiedsontwikkeling en aanbestedingen

Tijdens de sessies met ambtenaren zijn verschillende gebiedsontwikkelingen genoemd die zich lenen voor een circulair ontwerp. Denk aan *Horizonte Nobo*, *herontwikkeling van Zakitó*, *Wechi*, *Universiteit van Curaçao - Green Zone*, *Herinrichting Plaza gebied (APC/HPC)*, *Ser'i Otrobanda*. Zie ook het concept *Nos Barrio* en *Walkable City* op pagina 26. Met een circulair ontwerp in deze gebiedsontwikkelingen zal nagedacht worden over efficiëntie en duurzaamheid van materialen. Daarnaast zullen de zeven principes van donuteconomie helpen bij het **terugdringen van fraude en corruptie door ethische kaders te stellen**. Met de lokale aanemers- en architectenvereniging (AAV en DCAE) en in samenwerking met Ministerie van VVRP (in het bijzonder Grond- en Vastgoed Bedrijf Curaçao) kan toegewerkt worden aan **innovatieve manieren van aanbesteden die de leefbaarheid en woonbehoefte van het eiland hand in hand laten gaan met positieve ecologische impact**.

Internationale partners

Curaçao is klein, maar heeft veel potentie om een voorbeeldfunctie te vervullen op wereldniveau. **Andere landen in de regio hebben hun aandacht gericht op de ontwikkelingen van de donuteconomie op Curaçao**. Verschillende organisaties uit Aruba, St. Maarten, Costa Rica, Grand Bahama, Suriname en Malta hebben interesse getoond voor de ontwikkelingen die gaande zijn op Curaçao. Ook de *Latin America and the Caribbean Circular Economy Coalition* van *Ellen McArthur Foundation* en Europese subsidiekanalen bieden ontzettend veel mogelijkheden voor de aanpak van de donuteconomie.

Curaçao leert momenteel van de ervaringen die zijn opgedaan in Amsterdam, maar is **het eerste ontwikkelingsland en eiland dat de principes van de donuteconomie heeft omarmd**. Deze pioniersrol zal de komende jaren uitstralen in andere delen van het Caribisch gebied en Latijns-Amerika. Dit zal de komende jaren alleen maar toenemen.

Eigen narratief

Tijdens de donut workshops is opgevallen dat de deelnemers **behoefte hebben aan een eigen narratief**. Dit hebben ze weten uit te drukken in dierenmetaforen. Deze metaforen zullen de komende periode verder worden onderzocht naar hun onderliggende waarde om beter te snappen wat voor mentaliteit het eiland voor ogen heeft in relatie tot haar duurzame toekomst.

Een eigen narratief **biedt herkenningspunten voor duurzame initiatieven**. Een eigen narratief **organiseert** ook **eigenaarschap** rondom de initiatieven voor de unieke Curaçaose versie van de donuteconomie. Tijdens de toekomstige donutworkshops dient hieraan extra aandacht te worden besteed.

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Dit document is ontwikkeld door:

Curaçao Donuteconomie is een product van het Projectbureau Circulaire Economie van de Ministerie van Economische Ontwikkeling en is in nauwe samenwerking met Curaçao Doughnut Economy Taskforce opgesteld. De overheid van Curaçao bedankt alle betrokken partijen voor hun waardevolle gesprekken en inzichten die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit eerste donuteconomie-model voor eilanden.

Redactie: Curaçao Doughnut Economy Taskforce, Gemeente Amsterdam.

Ontwerp, datavisualisaties en realisatie: I-Design N.V.

Pletterijweg 43, Willemstad, Curaçao
Tel.: (+5999) 4621444
Fax: (+5999) 4627590
Mail: info.meo@gobiernu.cw